

Νεοελληνική Γλώσσα

Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ	Μαρία Γαβριηλίδου , Γλωσσολόγος, Ερευνήτρια του Ι.Ε.Α. Παναγιώτης Εμμανουηλίδης , Φιλολόγος Έλλη Πετρίδου-Εμμανουηλίδου , Φιλολόγος
ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ	Σταύρος Καμαρούδης , Επίκουρος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Δ. Μακεδονίας Ζαφειρούλα Καγκαλίδου , Σχολική Σύμβουλος Παναγιώτα Χατζηθεοχάρους , Φιλολόγος, Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπαίδευσης
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ	Αικατερίνη Βερούτσου , Εικονογράφος-Σκιτσογράφος
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ	Μαρία Αλιφεροπούλου , Φιλολόγος, Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπαίδευσης
ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ	Χριστίνα Αργυροπούλου , Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ	Μιχαήλ Κατσιμπάρδης , Φιλολόγος, Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπαίδευσης
ΕΞΩΦΥΛΛΟ	Γεώργιος Χαρβαλιάς , Ζωγράφος
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ.
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Πράξη με τίτλο:

«Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Γυμνάσιο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Αντώνιος Σ. Μπομπέτσης
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτές Επιστημονικοί Υπεύθυνοι Έργου
Γεώργιος Κ. Παλιός
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
Ιγνάτιος Ε. Χατζηευστρατίου
Μόνιμος Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗΣ

ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΜΑΚΕΤΑΣ,
ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΑΛΛΑΓΩΝ ΒΑΣΕΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΩΝ
ΤΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ,
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ:
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΔΟΣΕΩΝ / Ι.Τ.Υ.Ε. «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Μαρία Γαβριλίδου Παναγιώτης Εμμανουηλίδης
Έλλη Πετρίδου-Εμμανουηλίδου

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Νεοελληνική Γλώσσα

Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	7	B1. Οι διαθέσεις του ρήματος	62
1η ΕΝΟΤΗΤΑ Από τον τόπο μου σ' όλη την Ελλάδα (Ταξίδια, περιηγήσεις, γνωριμία με ανθρώπους, έθιμα-πολιτισμό)	9	B2. Μεταβατικά και αμετάβατα ρήματα	64
A. Εισαγωγικά κείμενα	10	B3. Αντικείμενο – Μονόπτωτα και δίπτωτα ρήματα ..	65
B. Το υποκείμενο	15	Γ. Συνοχή ευρύτερου κειμένου	69
B1. Οι μορφές του υποκειμένου	15	Δ. Λεξιλόγιο	70
B2. Συμφωνία υποκειμένου – ρήματος	16	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	71
Γ. Σύνθεση με αχώριστα μόρια	17	Διαθεματική εργασία	72
Δ. Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου	19	Ανακεφαλαιωτικός πίνακας	72
Δ1. Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου	19	5η ΕΝΟΤΗΤΑ Συζητώντας για την εργασία και το επάγγελμα	73
Δ2. Άλλοι τρόποι ανάπτυξης παραγράφου	21	A. Εισαγωγικά κείμενα	74
Ε. Λεξιλόγιο	24	B. Οι βαθμοί των επιθέτων – Η σύγκριση	77
ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	25	B1. Οι βαθμοί των επιθέτων και των επιρρημάτων ..	77
Διαθεματική εργασία	25	B2. Η σύγκριση	80
Ανακεφαλαιωτικός πίνακας	26	Γ. Το β' συνθετικό	81
2η ΕΝΟΤΗΤΑ Ζούμε με την οικογένεια	27	Δ. Οργάνωση και συνοχή της περιγραφής και της αφήγησης	83
A. Εισαγωγικά κείμενα	28	Ε. Λεξιλόγιο	85
B. Εγκλίσεις – Χρόνοι	32	ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	86
B1. Εγκλίσεις στις ανεξάρτητες προτάσεις	32	Διαθεματική εργασία	86
B2. Οι χρόνοι του ρήματος	33	Ανακεφαλαιωτικός πίνακας	86
Γ. Τα είδη των συνθέτων	37	6η ΕΝΟΤΗΤΑ Παρακολουθώ, ενημερώνομαι και ψυχαγωγούμαι από διάφορες πηγές (ΜΜΕ, διαδίκτυο κτλ.)	87
Γ1. Τα είδη των συνθέτων	37	A. Εισαγωγικά κείμενα	88
Γ2. Η μορφή των συνθέτων: το συνδετικό φωνήεν ..	38	B. Οι αντωνυμίες	90
Δ. Περίληψη κειμένου – Πλαγιότιτλοι	39	B1. Οι αντωνυμίες	90
Ε. Λεξιλόγιο	40	B2. Οι προσωπικές αντωνυμίες	91
ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	41	B3. Οι άλλες αντωνυμίες	92
Διαθεματική εργασία	42	Γ. Ετυμολογικές οικογένειες λέξεων	94
Ανακεφαλαιωτικός πίνακας	42	Δ. Λεξιλόγιο	95
3η ΕΝΟΤΗΤΑ Φίλοι για πάντα	43	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	96
A. Εισαγωγικά κείμενα	44	Διαθεματική εργασία	98
B. Ενεργητική και παθητική φωνή – Συζυγίες	48	Ανακεφαλαιωτικός πίνακας	98
B1. Ενεργητική και παθητική φωνή	48	7η ΕΝΟΤΗΤΑ Βιώνοντας προβλήματα της καθημερινής ζωής	99
B2. Συζυγίες του ρήματος	50	A. Εισαγωγικά κείμενα	100
Γ. Το α' συνθετικό	51	B. Τα είδη των επιρρηματικών προσδιορισμών ..	104
Δ. Λεξιλόγιο	53	Γ. Παράγωγα επιρρήματα	107
Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	55	Δ. Οι συνδετικές λέξεις και φράσεις	109
Διαθεματική εργασία	56	Ε. Λεξιλόγιο	110
Ανακεφαλαιωτικός πίνακας	56	ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	112
4η ΕΝΟΤΗΤΑ Το σχολείο στον χρόνο	57	Διαθεματική εργασία	113
A. Εισαγωγικά κείμενα	58	Ανακεφαλαιωτικός πίνακας	114
B. Οι Διαθέσεις του ρήματος Μεταβατικά και αμετάβατα ρήματα – Αντικείμενο ..	62		

8η ΕΝΟΤΗΤΑ Συζητώντας για σύγχρονα κοινωνικά θέματα	115
A. Εισαγωγικά κείμενα	116
B. Οι μετοχές	120
B1. Οι μετοχές στην ενεργητική και παθητική φωνή	120
B2. Επιθετική και επιρρηματική μετοχή	121
Γ. Παρασύνθετα και πολυλεκτικά σύνθετα	125
Γ1. Παρασύνθετα	125
Γ2. Πολυλεκτικά σύνθετα	126
Δ. Αξιολόγηση και διατύπωση επιχειρημάτων	129
Ε. Λεξιλόγιο	131
ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	133
Διαθεματική εργασία	134
Ανακεφαλαιωτικός πίνακας	134

9η ΕΝΟΤΗΤΑ Ταξίδι στον μαγικό κόσμο του διαστήματος	135
A. Εισαγωγικά κείμενα	136
B. Ορισμός	139
Γ. Η επιχειρηματολογία στα άλλα μαθήματα	141
Δ. Χρήση λεξικών	143
Ε. Λεξιλόγιο	146
ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	147
Διαθεματική εργασία	147
Ανακεφαλαιωτικός πίνακας	148
ΓΛΩΣΣΑΡΙ ΟΡΩΝ	149
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΡΩΝ	151

Πρόλογος

Αγαπητοί μας μαθητές και μαθήτριες

Σας καλωσορίζουμε στο νέο σχολικό έτος. Η φετινή χρονιά, δεύτερη στο Γυμνάσιο, έρχεται να στηρίξει και να αυξήσει τη γνώση και τη σιγουριά που αποκτήσατε πέρσι. Στην προσπάθεια αυτή θα συμβάλει και το βιβλίο της Νεοελληνικής Γλώσσας που κρατάτε στα χέρια σας και θα σας συντροφεύει όλη τη χρονιά.

Θα διαπιστώσετε ότι η Νεοελληνική Γλώσσα δεν είναι μόνο ένα μάθημα γεμάτο γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα και κανόνες. Είναι αυτή που σας μαθαίνει να μιλάτε και να γράφετε σωστά μέσα από ποικίλα κείμενα και διασκεδαστικές εικόνες. Αυτά θα σας «ταξιδέψουν» σε πολλούς τόπους, θα σας φέρουν σε επαφή με διαφορετικούς ανθρώπους, θα σας προκαλέσουν να σκεφτείτε και να εκφράσετε τις απόψεις και τα συναισθήματά σας σε συνεργασία με τον καθηγητή και τους συμμαθητές σας.

Το Βιβλίο του Μαθητή αποτελείται από εννέα (9) ενότητες που καθεμιά έχει ως πυρήνα ένα θέμα που σας απασχολεί και αφορά τις σχέσεις σας με την οικογένεια, τους φίλους, το σχολείο και την κοινωνία γενικότερα. Μελετώντας τα εισαγωγικά κείμενα (λογοτεχνικά, επιστημονικά, δημοσιογραφικά, αλλά και σκίτσα, φωτογραφίες, ιστοσελίδες κτλ.) κάθε ενότητας, πρώτα θα κατανοήσετε και θα συζητήσετε το περιεχόμενό τους. Μετά θα αναζητήσετε και θα ανακαλύψετε με τη βοήθεια του καθηγητή σας τη γραμματική και συντακτική δομή τους, τον τρόπο σχηματισμού των λέξεών τους, το λεξιλόγιο που αφορά το θέμα της ενότητας και την οργάνωση του νοήματος αυτών αλλά και άλλων κειμένων. Αφού τα κατακτήσετε όλα αυτά, τελικός στόχος είναι να παραγάγετε δικά σας κείμενα σε προφορικό και γραπτό λόγο και να επικοινωνήσετε όχι μόνο με τους συνομηθικούς σας μέσα στην τάξη, αλλά και με άλλους έξω από αυτή (με το διαδίκτυο, με επιστολές κτλ.).

Το Τετράδιο Εργασιών περιέχει συμπληρωματικό υλικό (ασκήσεις, δραστηριότητες) για να κατανοήσετε καλύτερα όσα μάθατε στο Βιβλίο του Μαθητή. Όπως θα διαπιστώσετε, οι ασκήσεις και οι δραστηριότητες αυτές «παρακολουθούν» τη δομή των αντίστοιχων ενοτήτων του βιβλίου. Μπορείτε, σε συνεργασία με τον καθηγητή σας, να αξιοποιείτε το υλικό αυτό παράλληλα με το αντίστοιχο του βιβλίου σας, ώστε να σας βοηθήσει στην κατανόηση και αφομοίωση εκείνων των γλωσσικών φαινομένων στα οποία συναντήσατε δυσκολίες.

Και τα δύο αυτά βιβλία έχουν έναν ακόμα σημαντικό στόχο. Δε σας περιορίζουν στις σελίδες τους και στα κείμενα που περιέχουν. Σας δίνουν τη δυνατότητα και σας «γεννούν» την ανάγκη για συνεχή αναζήτηση άλλων κειμένων, καθώς και για ουσιαστική επικοινωνία με τον κόσμο γύρω σας. Ακολουθήστε τα βήματά τους και θα βρείτε τα μονοπάτια που θα σας μαγέψουν...

Σας ευχόμαστε μια καλή,
ευχάριστη και δημιουργική χρονιά

Η συγγραφική ομάδα

1η ενότητα

ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΟΥ Σ' ΟΛΗ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ταξίδια, περιηγήσεις, γνωριμία
με ανθρώπους, έθιμα-πολιτισμό

Σ' αυτή την ενότητα

- Θα γνωρίσουμε διάφορα μέρη της πατρίδας μας.
- Θα μάθουμε για το υποκείμενο του ρήματος.
- Θα μάθουμε πώς γίνεται η σύνθεση με αχώριστα μόρια.
- Θα διερευνήσουμε τρόπους με τους οποίους μπορεί να αναπτυχθεί μια παράγραφος.

Κείμενο 1 [Στις δύσκολες περιοχές του δάσους]*

[Δώδεκα παιδιά κατασκηνώνουν για τρεις εβδομάδες μέσα σε έναν Εθνικό Δρυμό και μαθαίνουν να ζουν στη φύση. Ο αφηγητής είναι εθελοντής της Δασικής Υπηρεσίας που έχει αναλάβει να τους μάθει τα μυστικά του δάσους.]

Εκείνη τη νύχτα άρχισαν οι δυνατοί βοριάδες που σηκώνουν κεραμίδια. Όλος ο σταθμός ήταν σε επιφυλακή. Όταν αρχίζει η εποχή της ξηρασίας και φυσάνε οι αέρηδες, υπάρχει κίνδυνος πυρκαγιάς στο δάσος. Τα φυλάκια είχαν διπλές βάρδιες μέρα νύχτα και πρόσεχαν μήπως φανεί καπνός στην περιοχή του Εθνικού Δρυμού.

Ο δυνατός αγέρας δεν τρόμαξε τη μικρή ομάδα των παιδιών που είχε ετοιμαστεί για μια μεγάλη εκδρομή. Ο Μαρίνος, ο Νικόλας, η Δέσποινα και η Κασσάνδρα είχαν αποφασίσει να εξερευνησουν το Φαράγγι του Διαβόλου, μια απ' τις πιο δύσκολες περιοχές του δάσους.

Δε θέλησαν να πάρουν τίποτα μαζί τους, ούτε φαγητό ούτε νερό. Θα έψαχναν να βρουν μόνα την τροφή τους μέσα στο δάσος, όπως έκαναν οι πρωτόγονοι άνθρωποι για χιλιάδες χρόνια. Η μόνη παραχώρηση που έκαναν ήταν να πάρουν και μένα μαζί τους. Πάλι καλά. Είναι αλήθεια ότι είχαν προσαρμοστεί τέλεια μέσα στο φυσικό περιβάλλον και στη ζωή του δάσους. Είχαν μάθει χίλια δυο πράγματα για τη φύση και τους κινδύνους που καμιά φορά παραμονεύουν.

Ο αγέρας δυνάμωσε την ώρα που ξεκινήσαμε. Ο ήλιος μόλις είχε φανεί πάνω στο φρύδι του βουνού. Το δάσος ξυπνούσε. Ξεκινούσε ο κύκλος της μέρας. Τα φυτά άρχιζαν το θαύμα της φωτοσύνθεσης, τα ζώα και τα πουλιά, οι μέλισσες κι οι πεταλούδες ξεκινούσαν την καθημερινή πάλη τους για τροφή και επιβίωση.

Είχαμε πολύ δρόμο να κάνουμε. Το φαράγγι ήταν ανάμεσα στα δύο βουνά που φαίνονταν στο βάθος. Ήθελε τρεις ώρες γερό περπάτημα για να φτάσεις στην είσοδό του και δύο ώρες για να το περάσεις και να μπορέσεις να πλησιάσεις την άλλη άκρη του.

Έπρεπε να πηγαίνουμε πάντα κατά το βοριά, για να μη χάσουμε το δρόμο μας.

– Θα σας οδηγήσω εγώ. Ξέρω να βρίσκω τα σημεία του ορίζοντα, περηφανεύτηκε ο Νικόλας.

– Για να δούμε πώς θα καταλάβεις χωρίς πυξίδα κατά πού πέφτει ο βοριάς, τον πείραξε η Κασσάνδρα.

– Μου έδειξε ο Στέφανος. Βλέπεις τη φλούδα της λεύκας; Η πλευρά της που βλέπει κατά το βοριά είναι πάντοτε σκληρή, άγρια και σκασμένη, ενώ ο υπόλοιπος κορμός είναι πιο λείος.

Η Κασσάνδρα κοίταξε εμένα με δυσπιστία.

– Έτσι είναι. Έχει δίκιο ο Νικόλας. Αλλά, καλού κακού, ας βάλουμε και κανένα σημάδι, για να βρούμε εύκολα το δρόμο της επιστροφής, χωρίς να χρειαστεί να παίξουμε τους Ινδιάνους, χαμογέλασα.

Με τα μαχαίρια μας χαραζαμε στη φλούδα των δέντρων ένα βέλος με την άκρη του να δείχνει το σημείο απ' όπου ήρθαμε.

Τα δέντρα από πάνω μας βογκούσαν, καθώς τα τάραζε ο άνεμος οι κορφές τους έγερναν και χτύπαγαν τα κλαριά τους. Ο αγέρας σφύριζε στ' αυτιά μας, χτυπούσε τα πρόσωπά μας με δύναμη και μας έσπρωχνε προς τα πίσω. Προχωρούσαμε με δυσκολία. Μόλις όμως κατεβήκαμε κατά την κοιλάδα, ο αγέρας κόπασε λίγο, η φύση ηρέμισε.

Λίτσα Ψαράυτη, *Ανάσες και ψίθυροι του δάσους*, εκδ. Πατάκη, 2002

* Οι τίτλοι σε αγκύλη είναι επιλογή της συγγραφικής ομάδας.

Ερωτήσεις κατανόησης

- 1 Τι διαφορετικό είχε η εκδρομή των τεσσάρων παιδιών από τις συνηθισμένες εκδρομές τους;
- 2 Τι καινούριο είχε μάθει ο Νικόλας και πώς θέλησε να χρησιμοποιήσει αυτή τη γνώση του;
- 3 Έχετε επιχειρήσει και εσείς μια παρόμοια εξόρμηση με τους φίλους σας;

Κείμενο 2 [Η μουσική γλώσσα του Ομήρου]

Την επομένη, στις 12 Ιουλίου [1868], σηκώθηκα ως συνήθως στις 5 π.μ., για να πάμε, με τον οδηγό μου, να δούμε από κοντά τον παλιό δρόμο, του οποίου τα ίχνη είχα ανακαλύψει την προηγούμενη, και να επισκεφτούμε τη βόρεια πλευρά του νησιού. [...] Δεν μπορούσα να φτάσω εκεί πέρα με άλογο. Όμως, καθώς είχα ανακαλύψει ότι ο παλιός δρόμος, που περνούσε από το χωριό Άγιος Ιωάννης, οδηγεί στην παραλία μέσα απ' τ' αμπέλια που λέγονται, παραδοσιακά, «Αγρός Λαέρτου», έστειλα τον οδηγό μου με το άλογο κι εγώ πήγα μ' έναν άλλο οδηγό απ' τον παλιό δρόμο στα χωράφια του πατέρα του Οδυσσέα. [...]

Έφτασα λοιπόν στα χωράφια του Λαέρτη και κάθισα να ξεκουραστώ και να διαβάσω τη ραψωδία ω της Οδύσσειας. Ο ερχομός ενός ξένου είναι γεγονός ακόμα και στην πρωτεύουσα της Ιθάκης. Πόσο μάλλον στην ύπαιθρο! Μόλις κάθισα, οι χωρικοί μαζεύτηκαν γύρω μου κι άρχισαν να με βομβαρδίζουν με ερωτήσεις. Σκέφτηκα πως το καλύτερο που είχα να κάνω ήταν να διαβάσω μεγαλόφωνα τους στίχους 205 ως 412 της ραψωδίας ω και να τους μεταφράζω λέξη προς λέξη στη γλώσσα τους. Η ανάγνωση τους συγκίνησε πολύ κι άκουγαν με προσοχή τη μουσική γλώσσα του Ομήρου, τη γλώσσα των ένδοξων προγόνων τους, που έζησαν πριν από τρεις χιλιάδες χρόνια. Προχωρούσαμε στα χωράφια κι εγώ τους διάβαζα για τα τρομερά βάσανα που είχε περάσει ο βασιλιάς Λαέρτης σε κάθε σημείο της περιοχής εκείνης, καθώς και για τη μεγάλη του χαρά όταν ξαναβρήκε, έπειτα από είκοσι χρόνια χωρισμού, τον αγαπημένο του γιο, τον Οδυσσέα, που τον είχε για νεκρό. Τα μάτια όλων είχαν δακρύσει, κι όταν τελείωσα την ανάγνωση, άντρες, γυναίκες και παιδιά με πλησίασαν, με αγκάλιασαν και μου είπαν: «Μας έδωσες μεγάλη χαρά, σ' ευχαριστούμε χίλιες φορές». Με συνόδεψαν θριαμβευτικά μέχρι την πόλη, όπου ήθελαν να με φιλοξενήσουν με κάθε γενναιοδωρία και χωρίς κανείς να ενοχληθεί στο ελάχιστο. Δε μ' άφησαν να φύγω πριν να υποσχεθώ πως θα ξαναεπισκεφτώ το χωριό τους.

Θ. Βαν Θούλντεν, *Ο Οδυσσέας απακαλύπτεται στον Λαέρτη*, χαρακτηριστικό, Μουσείο Καλών Τεχνών, Σαν Φρανσίσκο (Ομήρου *Οδύσσεια*, ΟΕΔΒ, 2001)

Ερρίκος Σλήμαν, «Ιθάκη, Πελοπόννησος και Τροία», Λιψία 1869
στο Ρίτσαρντ Στόουνμαν (επιμ.), *Φιλολογικές διαδρομές στην Ελλάδα*, μτφρ. Σώτη Τριανταφύλλου, εκδ. Πατάκη, 1998

Ερωτήσεις κατανόησης

- 1 Τι έκανε ο Ερρίκος Σλήμαν, όταν οι χωρικοί μαζεύτηκαν γύρω του στα «χωράφια του Λαέρτη», και ποια εντύπωση τους προκάλεσε; • Ποια αντίληψη του αρχαιολόγου δείχνει αυτή η πράξη;
- 2 Διαβάστε τους στίχους 205-412 της ραψωδίας ω της Οδύσσειας και σκεφτείτε γιατί ο Σλήμαν επέλεξε να διαβάσει τους συγκεκριμένους στίχους.

Κείμενο 3 [Ελλάδα είναι οι άνθρωποι]

Οι Έλληνες έχουν μια χαρακτηριστική λέξη που περιγράφει θαυμάσια τη διάθεσή τους απέναντι στους ξένους: φιλοξενία. Η φιλοξενία είναι μια αρετή των Ελλήνων από τότε που εμφανίστηκαν στην ιστορία. Ήδη στα ομηρικά έπη περιγράφονται σκηνές πολύ εγκάρδιας φιλοξενίας, όπου ο ξένος επισκέπτης αντιμετωπίζεται ως ιερό πρόσωπο. Οι θεοί των αρχαίων Ελλήνων –και ειδικά ο Δίας– πολύ συχνά έπαιρναν ανθρώπινη μορφή και εμφανίζονταν ως ξένοι στα σπίτια των ανθρώπων, για να τους βοηθήσουν σε διάφορα σημαντικά ζητήματα αλλά και για προσωπικές τους υποθέσεις (κυρίως ερωτικές). Οι αρχαίοι Έλληνες λοιπόν, κάθε φορά που ένας ξένος χτυπούσε την πόρτα τους, τον υποδέχονταν με τιμές και τον αντιμετώπιζαν ως ιερό πρόσωπο, έχοντας πάντα στο νου τους ότι μπορεί να είναι κάποιος θεός. Του έβαζαν να φάει, του γέμιζαν το ποτήρι με εκλεκτό κρασί, του έστρωναν να κοιμηθεί, και μόνο όταν είχε χορτάσει και είχε ξεκουραστεί έπαιρναν το θάρρος να τον ρωτήσουν ποιος είναι και από πού έρχεται.

<http://members.tripod.com/petrokefali/war.htm>

Οι σημερινοί Έλληνες είναι αρκετά διαφορετικοί. Πολλοί από αυτούς που ζουν και εργάζονται στις τουριστικές περιοχές, αν και περηφανεύονται για την καταγωγή τους, αγνοούν παντελώς το νόημα της λέξης φιλοξενία. Για να μην αναφέρουμε ότι οι περισσότεροι δεν είναι καν Έλληνες. Ξαθές τουρίστριες που βρήκαν τον τρόπο για δωρεάν ή και κερδοφόρες διακοπές σάς σερβίρουν μη ελληνικά ποτά, ενώ εσείς απολαμβάνετε ξένη μουσική παρέα με δεκάδες άλλους ξένους. Ξένοι σερβιτόροι σάς δίνουν ξενόγλωσσα μενού για να παραγγείλετε ξένες σπεσιαλιτέ. Ξένες ρεσεψιονίστ σάς εξυπηρετούν μιλώντας τη δική τους γλώσσα, για να έχετε μια αξέχαστη διαμονή σε ένα περιβάλλον που δεν έχει καμία σχέση με την πατρίδα μας. Και ίσως κάποια αφίσα στον τοίχο του δωματίου σας, με κάποια ερημική ακρογιαλιά από αυτές που δεν ξέρει κανείς να σας πει πού ακριβώς είναι, να σας θυμίζει με ένα τεράστιο GREECE τη χώρα στην οποία κάνετε διακοπές.

Η Ελλάδα δεν είναι μόνο ήλιος και θάλασσα και τα υπέροχα τοπία που βλέπετε στις καρτ ποστάλ. Η Ελλάδα είναι και οι άνθρωποι που ζουν εδώ. Και αξίζει να αναζητήσετε στα ταξίδια σας και τα δύο, ίσως περισσότερο τους ανθρώπους της. Αλλά αν είναι μία φορά δύσκολο να ανακαλύψετε αμόλυντα και αυθεντικά τοπία, είναι δύο φορές δύσκολο να ανακαλύψετε αυθεντικούς Έλληνες. Αναζητήστε τους μακριά από τις τουριστικές περιοχές.

Στέφανος Ψημένος, *Ανεξερεύνητη Πελοπόννησος*, εκδ. ROAD, 2001

Ερωτήσεις κατανόησης

- 1 Από πού φαίνεται στο κείμενο ότι η φιλοξενία ήταν μια αρετή των Ελλήνων στην αρχαιότητα;
- 2 Ποια πραγματικότητα θα συναντήσει κάποιος σήμερα, αν επισκεφθεί μια τουριστική περιοχή;
- 3 Πού προτείνει ο συγγραφέας στους επισκέπτες της Ελλάδας να αναζητήσουν τους «αυθεντικούς Έλληνες» και γιατί νομίζετε ότι κάνει αυτή την πρόταση;

Κείμενο 4 [Προγραμματίζοντας ένα ταξίδι: Αστυπάλαια]

10 ακόμα λόγοι για να γευτείτε την εκλεπτυσμένη ομορφιά της Αστυπάλαιας

1. Για να δοκιμάσετε τις ντόπιες λιχουδιές στο καφενείο του Μουγγού.
2. Για να αγοράσετε μοναδικά και σπάνια αντικείμενα από το παλαιοπωλείο του Βαϊκούση.
3. Για να θαυμάσετε τη θέα από το καμπαναριό του Αι-Γιώργη μέσα στο κάστρο καθώς και τις υπέροχες βυζαντινές εικόνες.
4. Για να απολαύσετε το μπάνιο σας στο Μπλε Λιμανάκι που τα νερά είναι σε αποχρώσεις του σμαραγδιού.
5. Για να επισκεφτείτε τα γύρω ακατοίκητα νησιά. Τον Κουτσομύτη και τις Κουνούπες.
6. Για να δείτε το σπήλαιο με τους σταλαχτίτες στις Βάτσες.
7. Για να δοκιμάσετε τα γλυκά της Εύας. Κανταΐφι σοκολάτα με παγωτό και το καλοκαίρι γίνεται ακόμα πιο γλυκό.
8. Για να δείτε τους παραδοσιακούς χορούς και τις ντόπιες φορεσιές. Ο τόπος είναι πλούσιος σε λαογραφία και έθιμα.
9. Για να ξεχαστείτε το σούρουπο στην Ακτή. Ζητήστε να καθίσετε στα ρινέ τραπέζια και δοκιμάστε το γεμιστό καλαμάρι.
10. Για να μείνετε στα δωμάτια Kilindra. Η θέα κόβει την ανάσα και ο ιδιοκτήτης Γιάννης Λέμης έχει φροντίσει τα πάντα.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

– Το Μπλε Λιμανάκι

Προχωρήστε στον χωματόδρομο εκεί που τελειώνει ο δρόμος της Μαλτεζάνας και, μόλις βρείτε μια ξύλινη πόρτα στο δεξί σας χέρι, αφήστε τα μεταφορικά σας μέσα και ξεκινήστε τον ποδαρόδρομο. Ύστερα από πέντε λεπτά θα βρεθείτε σε ένα πράσινο όνειρο με νερά σμαραγδένια, πεντακάθαρα και μαγευτικά.

– Πλάκες

Στον δρόμο για τη Μαλτεζάνα, στη στάση για το λεωφορείο, εκεί που θα δείτε ένα ξύλινο παγκάκι, αφήστε το όχημα και ξεκινήστε την κατάβαση.

Ότι θα δείτε από εκεί και πέρα ανήκει στη σφαίρα του ονείρου. Καταπράσινα νερά. Πλάκες ριγμένες ακατάστατα, θαρρείς, από τον Θεό και μια μικρή αμμουδιά εισαγωγή στη μαγεία.

ΤΙ ΝΑ ΔΕΙΤΕ

– Αρχαιολογικό Μουσείο,

τηλ.: 22420 61500

Θαυμάστε τα αρχαία ευρήματα, έχουν πολύ μεγάλο ιστορικό ενδιαφέρον. Από όλους τους θαλασσινούς προορισμούς η Αστυπάλεια θεωρήθηκε ως μια αξιόλογη εμπορική σκάλα συνδέοντας τη Δύση με την Ανατολή.

– Μονή Παναγίας της Πορταϊτίσσας
Η εκκλησία της Πορταϊτίσσας χτίστηκε το 1764 και, παρόλο που είναι παλιά, στους τοίχους δεν υπάρχει βυζαντινής τεχνοτροπίας αγιογράφηση. Προσέξτε το μαρμαρίνο δάπεδο με τον σκαλισμένο υπέροχο δικέφαλο. Η θέα από τη μονή είναι καταπληκτική.

– Το φεστιβάλ της Αστυπάλαιας

Τρίτη χρονιά που πραγματοποιείται σε συνεργασία με τον Δήμο Αστυπάλαιας. Μη χάσετε και φέτος τη συναυλία έντεχνου λαϊκού τραγουδιού στις 21 Σεπτεμβρίου.

περ. *Voyager*, καλοκαίρι 2003

Ερωτήσεις κατανόησης

- 1 Εντοπίστε στον σχολικό χάρτη της Ελλάδας την Αστυπάλεια και πείτε ποια νησιά βρίσκονται κοντά της.
- 2 Τι είδους πληροφορίες δίνονται για το νησί; • Ποιες από αυτές σας παρακινούν να επισκεφτείτε το νησί;

περ. «Γεωτρόπιο», εφημ. *ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΤΥΠΙΑ*

B1

Οι μορφές του υποκειμένου

Ακούω και μιλώ

1. Ποια είναι τα υποκείμενα των ρημάτων που υπογραμμίζονται στις παρακάτω προτάσεις και σε ποια πτώση βρίσκονται;
 - α. Ο Μαρίνος, ο Νικόλας, η Δέσποινα και η Κασσάνδρα είχαν αποφασίσει να εξερευνήσουν το Φαράγγι του Διαβόλου. (κείμε. 1)
 - β. Θα σας οδηγήσω εγώ. (κείμε. 1)
 - γ. Πολλοί από αυτούς που ζουν και εργάζονται στις τουριστικές περιοχές αγνοούν παντελώς το νόημα της λέξης φιλοξενία. (κείμε. 3)
 - δ. Ό,τι θα δείτε από εκεί και πέρα ανήκει στη σφαίρα του ονείρου. (κείμε. 4)
- Ποια μορφή (ουσιαστικό, επίθετο, αντωνυμία, πρόταση ή κάτι άλλο) έχουν τα υποκείμενα που βρήκατε;
2. Εντοπίστε τα υποκείμενα των ρημάτων που είναι γραμμένα με έντονους χαρακτήρες:

Και **αξίζει** να αναζητήσετε στα ταξίδια σας και τα δύο, ίσως περισσότερο τους ανθρώπους της. Αλλά αν **είναι** μία φορά **δύσκολο** να ανακαλύψετε αμόλυντα και αυθεντικά τοπία, **είναι** δύο φορές **δύσκολο** να ανακαλύψετε αυθεντικούς Έλληνες. (κείμε. 3)
3. Στο τελευταίο τμήμα του 2ου κειμένου: *Τα μάτια όλων είχαν δακρύσει...* παρατηρήστε αν σε όλα τα ρήματα υπάρχει υποκείμενο. • Μπορείτε να βρείτε τα υποκείμενα που παραλείπονται; • Μπορείτε τώρα να πείτε γιατί παραλείπονται;

Διαβάζω και γράφω

1. Υπογραμμίστε τα υποκείμενα των ρημάτων και σημειώστε δίπλα ποια μορφή έχουν:
 - α. Οι σημερινοί Έλληνες είναι αρκετά διαφορετικοί. (.....) (κείμε. 3)
 - β. Εγώ πήγα μ' έναν άλλο οδηγό απ' τον παλιό δρόμο. (.....) (κείμε. 2)
 - γ. Ένας ξένος χτυπούσε την πόρτα τους. (.....) (κείμε. 3)
 - δ. Το καλύτερο ήταν (το) να διαβάσω μεγάλωφωνα τους στίχους 205 ως 412 της ραψωδίας ω. (.....) (.....) (κείμε. 2)
2. Αντικαταστήστε τα υποκείμενα των προτάσεων της προηγούμενης άσκησης με άλλα, διαφορετικής μορφής από αυτή που έχουν:
 - α. είναι αρκετά διαφορετικοί. (κείμε. 3)
 - β. χτυπούσε την πόρτα τους. (κείμε. 3)
 - γ. Το καλύτερο ήταν (κείμε. 2)
3. Εντοπίστε στο κείμενο 4 στις παραγράφους **Μπλε Λιμανάκι** και **Μονή Παναγίας** τα ρήματα χωρίς υποκείμενο. • Μπορείτε να συμπληρώσετε τα υποκείμενα που παραλείπονται;
4. Σχηματίστε καινούριες προτάσεις, αντικαθιστώντας τις προτάσεις-υποκείμενα που γράφονται με έντονους χαρακτήρες με άλλες δικές σας:
 - α. Είναι αλήθεια ότι είχαν προσαρμοστεί τέλεια μέσα στο φυσικό περιβάλλον και στη ζωή του δάσους. (κείμε. 1)
 - β. Απαγορεύεται να έχετε ανοικτά τα κινητά σας στο θέατρο.

Μαθαίνω για το υποκείμενο

- ▶ Το υποκείμενο μπορεί να είναι ουσιαστικό, αντωνυμία ή οποιαδήποτε άλλη λέξη (επίθετο, μετοχή, άκλιτη λέξη κτλ.) ή πρόταση, με άρθρο ή χωρίς άρθρο.
- ▶ Το υποκείμενο παραλείπεται συχνά όταν είναι: α΄ ή β΄ πρόσωπο (και δε δίνεται έμφαση σε αυτό).
Στο γ΄ πρόσωπο συνήθως παραλείπεται
 - όταν εννοείται εύκολα από τα συμφραζόμενα,
 - όταν είναι μια γενική έννοια (π.χ. οι άνθρωποι),
 - όταν μόνο ένα υποκείμενο μπορεί να εννοηθεί (π.χ. στις αρχές του 20ού αιώνα εφηύραν το τηλέφωνο, τον ασύρματο, τον κινηματογράφο, υποκείμενο: οι εφευρέτες),
 - όταν το ρήμα δείχνει κάποιο φυσικό φαινόμενο.
- ▶ Τα απρόσωπα ρήματα και οι απρόσωπες εκφράσεις έχουν ως υποκείμενο μια ολόκληρη πρόταση (με το ότι ή με το να).

Συμφωνία υποκειμένου – ρήματος

Ακούω και μιλώ

Στο παρακάτω απόσπασμα έχει αλλάξει το υποκείμενο των ρημάτων της β΄ παραγράφου του κειμένου 1 (ήταν τα παιδιά και έχει γίνει εγώ). Συγκρίνετε τα δύο κείμενα και πείτε ποιες αλλαγές έγιναν στα ρήματα.

Δε θέλησα να πάρω τίποτα μαζί μου, ούτε φαγητό ούτε νερό. Θα έψαχνα να βρω μόνος (-η) την τροφή μου μέσα στο δάσος, όπως έκαναν οι πρωτόγονοι άνθρωποι για χιλιάδες χρόνια.

Κείμενο 5 Τοματοκεφτέδες (Κυκλάδες)

ΥΛΙΚΑ

500 γραμμάρια ώριμες τομάτες
2 μεγάλα κρεμμύδια ψιλοκομμένα
2 κλωνάρια δυόσμο ψιλοκομμένα
αλάτι, πιπέρι, κανέλα
αλεύρι
λάδι για τηγάνισμα

ΕΚΤΕΛΕΣΗ

Καθαρίζουμε και ψιλοκόβουμε τις τομάτες. Προσθέτουμε αλάτι, πιπέρι, δυόσμο, τα κρεμμύδια και την κανέλα και τα ζυμώνουμε όλα μαζί σε μια μεγάλη κούπα. Προσθέτουμε όσο αλεύρι χρειάζεται για να γίνει ένας πολτός πολύ μαλακός. Βάζουμε λάδι να κάψει στο τηγάνι και παίρνουμε μια κουταλιά από το μείγμα μας και το ρίχνουμε στο τηγάνι. Όταν οι κεφτέδες ψηθούν από τη μια μεριά, τους γυρνάμε κι από την άλλη. Κατά προτίμηση, σερβίρονται ζεστοί. Στο μείγμα μπορούμε να προσθέσουμε και λίγο τριμμένο τυρί φέτα για να γίνουν ακόμα πιο εύγευστοι.

περ. Μενού & άλλα, τεύχ. 44, Μάρτιος-Απρίλιος 2002

<http://www.mfa.gr/greek/greece/living/cuisine/>